ISSN: 2181-3906
2025

International scientific journal
«MODERN SCIENCE AND RESEARCH»
VOLUME 4 / ISSUE 5 / UIF:8.2 / MODERNSCIENCE.UZ

BOSHLANG‘ICH SINFDA ONA TILI DARSLARIDA FOYDALANADIGAN INTERFAOL METODLARINING AHAMIYATI

Ukibaeva Sanimxan Toymagambetovna
Toshkent gumanitar fanlar universiteti assistant o‘qituvchisi
sanimxonukibayeva@gmail.com +998 99 236 43 17.
https://doi.org/10.5281/zenodo.15550947

Annotatsiya. *Boshlang'ich sinflarda ona tili darslari nafaqat o‘quvchilarga savod o‘rgatish, balki ularning muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish, ijodiy fikrlashini shakllantirish va mustaqil qobiliyatlarni rivojlantirish, ijodiy fikrlashini shakllantirish va mustaqil qaror qabul qilish ko‘nikmalarini o‘stirishga xizmat qiladi. Zamonaviy ta’limda o‘qitish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilish uchun interfaol metodlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Bu metodlar o‘quvchilarning dars jarayonida faol ishtirok etishini ta’minlaydi, ularning faolligini oshiradi va bilimlarni mustahkamlashga yordam beradi.*

Kalit so‘zlar: *interfaol metodlar, ta’lim samaradorligi oshirish, mustaqil fikrlash, ijodiy tafakkur sohibi etib tarbiyalash borasida amalga oshirilayotgan keng qamrovli dasturlarni amalga oshirishga doir masalalar muhokama qilinadi.*

ЗНАЧЕНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ, ИСПОЛЬЗУЕМЫХ НА УРОКАХ РОДНОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

Аннотация. *Занятия родным языком в начальных классах служат не только обучению грамотности учащихся, но и развитию их коммуникативных навыков, формированию творческого мышления и развитию навыков самостоятельности, развитию творческого мышления и навыков самостоятельного принятия решений. В современном образовании важно использовать интерактивные методы, чтобы сделать процесс обучения более эффективным и интересным. Эти методы обеспечивают активное участие учащихся в процессе урока, повышают их активность и способствуют закреплению знаний.*

Ключевые слова: *интерактивные методы, повышение эффективности обучения, самостоятельное мышление, будут обсуждаться вопросы, связанные с реализацией комплексных программ по воспитанию творческих мыслителей.*

THE IMPORTANCE OF INTERACTIVE METHODS USED IN MOTHER LANGUAGE LESSONS IN THE PRIMARY GRADE

Abstract. *Native language classes in primary grades serve not only to teach students literacy, but also to develop their communication skills, form creative thinking and develop independent skills, develop creative thinking and independent decision-making skills. In modern education, it is important to use interactive methods to make the teaching process more effective and interesting. These methods ensure active participation of students in the lesson process, increase their activity and help to strengthen knowledge.*

Key words: *interactive methods, improving educational efficiency, independent thinking, issues related to the implementation of comprehensive programs on educating creative thinkers will be discussed.*

KIRISH (ВВЕДЕНИЕ / INTRODUCTION)

Interfaol ta'lim bu o'qituvchining va o'quvchilar o'rtasidagi faol muloqot, o'quvchilarning bilim olish jarayonida ishtirok etishi va o'z fikrlarini mustaqil ifoda etishini rag'batlantiruvchi o'qitish uslubidir. Interfaol metodlardan foydalanishning asosiy sabablari.

Boshlang'ich sinf ona tili darslarida interfaol metodlardan foydalanishning bir necha asosiy sabablari mavjud. Ushbu metodlar nafaqat o'quvchilarning bilim olish jarayonini yengillashtiradi, balki ularning faolligini oshirib, ta'lim samaradorligini ham sezilarli darajada yaxshilaydi.

1. O'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshirish. An'anaviy dars uslublari o'quvchilarga zerikarli bo'lishi mumkin. Interfaol metodlar esa o'yin elementlari, bahs-munozaralar va guruhli ishlarga asoslangan bo'lib, o'quvchilarning dars jarayoniga qiziqishini orttiradi.

2. O'quvchilarning faolligini ta'minlashda. Interfaol usullar orqali har bir o'quvchi dars jarayonida faol ishtirok etadi. Bu esa ularning bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishiga yordam beradi.

3. Mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirish. Interfaol metodlar o'quvchilarni faqat ma'lumotni eshitib olishga undamaydi, balki ularni mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilish jarayonlariga jalb etadi. Masalan, "Aqliy hujum" yoki "Baliq skeleti" kabi metodlar o'quvchilarga mavzu bo'yicha mustaqil xulosa chiqarishga yordam beradi.

4. Muloqot va jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantirish. Interfaol metodlar o'quvchilarga jamoaviy ishlash va bir-birlarini tinglash, fikr almashish kabi ko'nikmalarni o'rgatadi. Bu esa o'quvchilarning ijtimoiy va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. "Juftlikda ishlash", "Guruhda ishlash" kabi usullar bu jarayonda juda samarali.

5. Ijodiy tafakkur va yaratuvchanlikni oshirish. Interfaol metodlar o'quvchilarda ijodiy tafakkurni rivojlantirishga imkon beradi. Masalan, "Rol o'ynash" yoki "Erkin yozish" kabi usullar orqali o'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifodalashga o'rgatiladi va yangi g'oyalar yaratish imkoniyatini oladilar.

6. Ta'lim samaradorligini oshirish. Interfaol metodlar o'quvchilarni darsda faol ishtirok etishga undaydi, bu esa ma'lumotni yanada samarali va tez o'zlashtirishga olib keladi. O'quvchilar uchun darslar qiziqarli va amaliy bo'ladi, shu bilan birga o'qituvchilar ham o'z ishini samarali o'tkazadilar.

7. O'quvchilarning motivatsiyasini oshirish. Interfaol metodlar o'quvchilarga o'zlari bilan ishlash va boshqalar bilan o'rtoqlashish imkonini beradi. Bu esa ularning o'qishga bo'lgan qiziqishini va motivatsiyasini oshiradi.

8. Individual yondashuvni ta'minlashda. Har bir o'quvchi o'z imkoniyatlari, qiziqishlari va rivojlanish darajasiga ko'ra metodlarni o'zlashtiradi. Interfaol usullar orqali o'quvchilarga individual yondashuvni ta'minlash osonlashadi, chunki ular ko'proq vaqt va e'tiborni o'zaro fikr almashishga va mustaqil ishlashga sarflashadi.

Shu tarzda, interfaol metodlar ta'lim jarayonida o'quvchilarning faolligi, ijodiy fikrlash va mustaqil ishlash ko'nikmalarini oshiradi, darsni qiziqarli va samarali qiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA (ЛИТЕРАТУРА И МЕТОДОЛОГИЯ / MATERIALS AND METHODS)

Interfaol metodlar bir necha yutuqlarga ega bo'lgan o‘qitish uslubidir. Interfaol metodlar, haqiqatan ham, o‘qitish jarayonida bir nechta yutuqlarga ega bo‘lgan samarali usullardir. Ushbu metodlar o‘quvchilarning ta’limdagi faol ishtirokini ta’minlab, ular bilan bevosita muloqotga kirishish va ma’lumotni yanada samarali tarzda o‘zlashtirishni rag‘batlantiradi. Interfaol metodlar quyidagi asosiy yutuqlarni taqdim etadi:

1. O‘quvchilarning faol ishtirokini oshirish. Interfaol metodlar o‘quvchilarga o‘z fikrlarini erkin ifodalash va darsda faol ishtirok etish imkoniyatini beradi. Bu usullar dars jarayonini o‘quvchilarning o‘zlarini ifoda etishiga va fikr almashishlariga ko‘maklashadi.

2. Mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvni rivojlantirish. Interfaol metodlar o‘quvchilarga faqat tayyor bilimlarni qabul qilishni emas, balki o‘z fikrlarini shakllantirish, muammolarni hal qilish va ijodiy yechimlar topishni o‘rgatadi. Bu metodlar o‘quvchilarni tanqidiy fikrlashga undaydi.

3. Ta’lim samaradorligini oshirish. Dars jarayoniga o‘quvchilarning to‘liq jalb qilinishi, ularning ko‘proq ma’lumotni o‘zlashtirishiga yordam beradi. Interfaol metodlar o‘quvchilarni faqat passive tinglovchi emas, balki faol ishtirokchiga aylantiradi, bu esa bilimlarni samarali ravishda o‘zlashtirishga olib keladi.

4. Muloqot va jamoaviy ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirish. Interfaol metodlar orqali o‘quvchilar bir-birlari bilan muloqot qiladilar va jamoaviy ishlashni o‘rganadilar. Bu ularning ijtimoiy va kommunikativ ko‘nikmalarini yaxshilaydi.

5. O‘quvchilarning motivatsiyasini oshirish. O‘quvchilar darsga qiziqish bilan kirishadi, chunki interfaol metodlar darsni qiziqarli va amaliy qiladi. O‘yinlar, guruhli ishlar va interaktiv mashqlar orqali o‘quvchilarning darsga bo‘lgan motivatsiyasi kuchayadi.

6. Individual yondashuvni ta’minlash. Interfaol metodlar yordamida o‘quvchilar individual ravishda o‘zlarining bilimlarini sinab ko‘rishadi, shu bilan birga ular o‘rganish jarayonida boshqalarning fikrlarini tinglash va o‘zgarishlarni kiritish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

7. O‘qituvchilar uchun o‘qitish jarayonini soddalashtirish. O‘qituvchilar uchun interfaol metodlar yordamida darslarni yanada qiziqarli va samarali tarzda o‘tkazish imkoniyati mavjud.

Bu metodlar o‘quvchilarga ko‘proq yordam berish va ular bilan yaqindan ishlashga yordam beradi. Shunday qilib, interfaol metodlar ta’lim jarayonini yanada dinamik va samarali qilishga imkon yaratadi. Bu usullar o‘quvchilarning bilim olish jarayonini faollashtiradi, o‘qituvchilarning ishini esa osonlashtiradi.

Interfaol metodlardan foydalanish quyidagicha bo’lishi mumkin:

1. Guruh ishlarida hamkorlik: O‘qituvchi, o’quvchilarni bir-biri bilan guruh ishlari va proyektlarda hamkorlik qilishga intilishi mumkin. Bu, o’quvchilarni birgalikda fikr almashish, bir-birining fikrlariga e’tibor qilish va yaratuvchi ishlarni amalga oshirishga o’rnatadi.

2. Rol o‘yinlari: O‘quvchilar ona tilini o‘rganish uchun rol o‘yinlarini foydalanish orqali o‘ynashadi. Misol uchun, o‘quvchilar bir-birlariga mahalliy o‘quvchilar yoki mehmonlar rolida muloqot qilishni o‘ynayadilar. Bu, o‘quvchilarning tilni amalda qo‘llash va kommunikatsiya qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

3. Muzokaralar va muloqotlar: O‘quvchilar orasida muzokaralar va muloqotlar o‘tkazish orqali interfaol tarzda bilim almashish imkoniyatlarini yaratish mumkin.

O‘quvchilarga savollar berish, fikrlarini ifoda qilish va bir-birlari bilan tajriba almashishga intilishadi. Bu, o‘quvchilarning fikrini ifoda qilish va o‘zlarining bilimini yanada oshirishlari uchun yaxshi imkoniyatlarni beradi.

4. Amaliy mashg‘ulotlar va proektlar: O‘quvchilar ona tilini o‘rganish uchun amaliy mashg‘ulotlar va proektlar ustida ishlash orqali o‘zlarining bilim va ko‘nikmalarni rivojlantirish imkoniyatlarini oladilar. Bu, o‘quvchilarni o‘z fikrlarini o‘rganish, muammolarga yechim topish va o‘z fikrlarini amalga oshirishga yordam beradi.

5. Teknologiya foydalanish: Interfaol metodlardan foydalanishning bir yutuqlari, teknologiyalardan foydalanishdir. O‘quvchilar, interfaol o‘rganish platformalari, elektronik sahifalar, online forumlar, interaktiv darslar va boshqalar kabi texnologiyalardan foydalanish orqali ona tilini o‘rganishlari mumkin.

Interfaol metodlardan foydalanishning ona tilini o‘rganishda muhimligi va foydasi haqida xulosa quyidagicha bo‘lishi mumkin: Interfaol metodlar, o‘quvchilarni o‘z o‘rganish jarayonlarida aktif qatnashishga rag‘batlantirish, ko‘nikmalarni rivojlantirish, fikr almashish va kommunikatsiya qobiliyatlarini rivojlantirish, muammolarga yechim topish qobiliyatini oshirish va o‘quvchilarning o‘zining o‘rganish jarayonlarini o‘zlashtirish imkonini beradi.

NATIJALAR (РЕЗУЛЬТАТЫ / RESULTS)

Ona tilini o‘rganishda interfaol metodlardan foydalanishning muhimligi, o‘quvchilarning passiv holatdan uzaklashtirilishi va o‘z bilimlarini yanada oshirishlari uchun yaxshi imkoniyatlarni yaratishidir. Interfaol metodlar, o‘quvchilarning o‘z fikrlarini ifoda qilish, muammolarga javob topish, guruh ishlari, muzokaralar va amaliy mashg‘ulotlar orqali hamkorlik qilish imkonini beradi. Bu metodlar o‘quvchilarning fikrini ifoda qilish, savollar berish, bir-biriga e’tibor qilish, tahlil qilish va yechish jarayonlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Interfaol metodlar, o‘quvchilarni ko‘nikmalarni rivojlantirishga yondashish va o‘zlarining bilim va ko‘nikmalarni oshirishga imkon beradi. Bu metodlar guruh ishlari, muzokaralar, amaliy mashg‘ulotlar va proektlar orqali o‘quvchilarni ixtisoslashgan ko‘nikmalarni rivojlantirish va o‘zlashtirish imkonini beradi. Ona tilini o‘rganishda interfaol metodlardan foydalanish, o‘quvchilarning fikr almashish va kommunikatsiya qobiliyatlarini yanada rivojlantirishga yordam beradi. Muzokaralar, muloqotlar, rol o‘yinlari va guruh ishlari orqali o‘quvchilarni fikrini ifoda qilish, savollar berish, bir-biriga e’tibor qilishni o‘ynash orqali o‘z fikrlarini rivojlantirish va kommunikatsiya jarayonlarini mustahkamlash imkonini beradi.

Interfaol metodlardan foydalanish, o‘quvchilarni muammolarga tahlil qilish, savollar berish va yangi yechimlar izlashga intilishadi. Bu, o‘quvchilarning muammolarga logika va analitik qobiliyatlarni rivojlantirishga yordam beradi. Ularga o‘zlarining o‘rganish jarayonlarida o‘quvchilar o‘zlariga tegishli muammolarni tahlil qilish va yechishga intilishadi. Ona tilini o‘rganishda interfaol metodlardan foydalanish, o‘quvchilarning o‘zining o‘rganish jarayonlarini o‘zlashtirishga yordam beradi. O‘quvchilar o‘zlarining qiziqtiradigan mavzularini tanlash, o‘zlarining bilimlarini oshirish uchun o‘zlariga yo‘l qo‘yish imkonini beradi. Bu o‘quvchilarning o‘zining o‘rganish jarayonlarida o‘z bilimlarini oshirish va rivojlantirishga yo‘l qo’ymasini rag‘batlantiradi. Shunday qilib, ona tilini o‘rganishda interfaol metodlardan foydalanish, o‘quvchilarning o‘zlarining o‘rganish jarayonlarida aktiv qatnashish, ko‘nikmalarni rivojlantirish, fikr almashish va kommunikatsiya qobiliyatlarini rivojlantirish, muammolarga

yechim topish qobiliyatini rivojlantirish va o‘quvchilarning o‘zining o‘rganish jarayonlarini o‘zlashtirishiga imkon beradi. Bu natijalar o‘quvchilarning ona tilini yaxshiroq o‘rganishlari va o‘zlarining bilimlarini oshirishlari uchun muhimdir.

МUНОКАМА (ОБСУЖДЕНИЕ / DISCUSSION)

Boshlang‘ich sinf ona tili darslarida mustaqil ish metodi asosan o‘rganilgan mavzuni mustahkamlash qismida mashqlar ishlash jarayonida qo‘llaniladi. O‘quvchilar o‘qituvchining topshirig’i bilan mustaqil ishlarni og‘zaki yoki yozma shaklda bajaradilar. Topshiriq qiyin va ko‘p vaqtni olmasligi, o‘quvchilar kuchi yetadigan qilib, muayyan vaqt ichida bajarishga mo‘ljallangan bo‘lishi kerak. Mustaqil ishlash uchun topshiriq 1-sinfdan boshlab beriladi va u asta - sekin murakkablashtirilib boriladi. 1-sinfdan ,,Yozgan so‘zlaringizni lug’atdan tekshiring”, ,,Rasmga qarab sabzavot nomlarini alifbo tartibida yozing”, ,,Rasmni kuzating. Unda tasvirlangan narsalarni aniqlang va ularning nomini yozing” kabi topshiriqlar beriladi. Analiz-sintez metodi savod o‘rgatish darslariga rustuzem maktablari va tatar o‘qituvchilarining faoliyati orqali kirib kelgan. Ona tili ta’limi jarayoniga analiz — tahlil grammatik hodisaning muhim belgilarini aniqlash maqsadida, o‘rganilgan grammatik tushunchaning yangi qirralarini ochish va mustahkamlash maqsadida tatbiq etiladi. Fonetik, leksik, morfologik va sintaktik tahlil shu metodning amalda namoyon bo‘lishidir. Sintez qismlarga bo‘lib o‘rganilgan grammatik materialni yaxshilashdir. Masalan, ot, sifat, fe’l, son kabi so‘z turkumlari o‘rganilayotganda ularga oid so‘zlar berilib, ular ishtirokida gap tuzish, aralash berilgan so‘zlardan gap tuzish, aralash berilgan gaplarni voqealar rivoji asosida tartiblashtirib matn tuzish, mazmunan tahlil qilingan rasm asosida hikoyacha tuzish kabi ishlarda sintez metodi namoyon bo’ladi.

Analiz - sintez metodida ham o‘quvchilarni faollashtirish o‘qituvchining o‘quvchilarga beradigan savol va topshiriqlariga, ishni tashkil etish shakllariga bog‘liq bo‘ladi. Induksiya metodida o‘quvchilar o‘qituvchi tavsiya etgan til dalillarini kuzatadi, tahlil qiladi va shu asosda xulosa va ta’riflar keltirib chiqaradi. Deduksiya metodida o‘quvchi tayyor qoida — ta’rif bilan tanishadi va uning mohiyatini til dalillari asosida ochadi. Bu metodlarning samarasi o‘qituvchining savol - topshiriqlari mazmuni grammatik hodisaning muhim tomonlariga yo’naltirilganligiga, izchilligiga, faoliyatni tashkil etish shakllariga, o‘quv vositalari (darslik, turli xarakterdagi lug’atlar, rasm, jadvallar, texnik vositalar)ga bog‘liq bo‘ladi.

XULOSA (ЗАКЛЮЧЕНИЕ / CONCLUSION)

Xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich sinflarda ona tili darslarida interfaol metodlardan foydalanish o‘quvchilarning faolligi, mustaqil fikrlashi, muloqot qobiliyati va ijodiy tafakkurini rivojlantirishga katta hissa qo‘shadi. Bu metodlar ta’lim jarayonini yanada samarali, qiziqarli va jonli qiladi. O‘qituvchilar ushbu usullardan foydalanish orqali o‘quvchilarning bilim olish jarayonini yanada mazmunli va ta’sirchan tashkil qilishlari mumkin. Interfaol metodlar bolalarda o‘yin orqali bilimni egallashini ta’minlab beradi. Zero, nazariy va amaliy bilimning sog‘lom aralashmasi eng yaxshi strategiya deyiladi.

REFERENCES

1. Yo‘ldoshev J., Yo‘ldosheva F., Yo‘ldosheva G. Interfaol ta’lim - sifat kafolati. - Toshkent, 2008.

2. Rafiyev A., G‘ulomova N. Ona tili va adabiyot (kasb-hunar kollejlari uchun darslik). T., “Sharq”, 2013.
3. Okhunov, M., & Minamatov, Y. (2021). Application of Innovative Projects in Information Systems. European Journal of Life Safety and Stability (2660-9630), 11, 167-168.
4. Mirziyoyev Sh. Niyati ulug‘ xalqning ishi ham ulug‘ va kelajagi farovon bo’ladi. T.: “O‘zbekiston”, 2019.